

2003 - Torsånga Hembygdsförening 75 år

av Bo Jansson

- En resumé av jubileumsåret 2003
- Åren 1968-1978
- 1978-1988
- 1988-1998
- 1999-2002
- Prolog

Citat ur 1928 års stadgar

Ur stadgarna kan man utläsa en hög målsättning:

att verka för, att kärleken till hembygden höjes och kunskapen därom vidgas, att dess säregna natur och kultur skyddas, att för bygden kännetecknande kulturföremål från äldre tider vårdas...

För att förverkliga dessa syften skall föreningen:

- främja hembygdsforskningen
- anordna föreläsningar och hembygdsfester
- upprätta och under hålla en kulturhistorisk samling för orten

Årsbladet 1968 beskrev de första 40 åren. Denna skrift berättar om de senaste 35 åren.

En resumé av jubileumsåret 2003

I februari anordnades Runndagarna traditionsenligt med kolbullar vid smedjan och en utställning om ångbåtar i församlingshemmet.

Årsmötet hölls i Församlingshemmet den 23 februari då man för första gången i föreningens historia inte lyckades välja en ordinarie ordförande. Detta problem löstes med att styrelsen väljer ordförande från gång till gång.

I början av april deltog representanter för föreningen i Dalarnas fornminnes- och hembygdsförenings årsmöte. Valborgsmässafton firades med tal, sång, brasa och ett vackert fyrverkeri.

Hembygdsgården är mycket besökt och utgör en fin plats för picknick, bröllofsfotografering, dop och mycket annat.

På Hembygdsgården har det pågått underhålls- och reparationsarbeten. Parstugan har fått nytt tegeltak och avloppet har kopplats in på det kommunala nätet. Elsystemet har fått en översyn med nytt elskåp. Tak har sopats och tätats, röjning och klippning av gräs har utförts av entusiaster. Taket till kyrkbåten och slogboden har målats, dörrar och verandatrappor reparerats. Grindar har renoverats och toalett- och arkivbyggnaden har fått en helrenovering på grund av vattenskada.

Utanför Hembygdsgården har röjning av sly utförts längs älven från bron över Dalälven förbi Handelsträdgården. Rastplatsen vid Truten är föreningens ansvarsområde och där sköts bl a sophämtning kontinuerligt av föreningen. Två bryggor på var sida om vägen har byggts för att kanotisterna enkelt skall komma från Runn till Truttjärn och Verkbäcken. Hembygdsgårdens bänkar har fått nya bockar och rastplatsmöblerna vid Hembygdsgården, Truten och gamla Vivo har målats och renoverats efter skadegörelse. Smedjan vid Pilbo har fått nytt utrymme för smideskol.

Verksamheten vid smedjan har varit mycket framgångsrik med fler fullbelagda kurser med en majoritet kvinnor. Ett led i att öka kunskapen om hembygden är den studiecirkel som pågår och har pågått i två säsonger och som behandlar Torsång från istid till nutid. Medlemmar ur den cirkeln har under sommaren guidat intresserade och genomfört byavandringar för Torsångsbor och tillresta besökare.

Årets två stora arrangemang började med midsommarfesten som anordnas tillsammans med Torsångs idrottsförening, Folkdansarna, Kyrkbåtsroddarna och Runns

Ångbåtsförening. I år inleddes kransbindningen med överlämnande och dop av den replik av "kyrkbåt" med två årpar, samt mycket gammal teknik för att fästa ihop borden. Båten har byggts av en studiecirkel i Hembygdsföreningens och Vuxenskolans regi och just nu pågår byggandet av två båtar till. Båtarna är kopior av den 102 år gammal båt som finns på Hembygdsgården.

Midsommarfirandet genomfördes i regn och gråmulet väder. Ändå kom det flera tusen människor. Midsommarafton i Torsång har genom åren blivit alltmera känt och uppskattat, uppmärksammat även av TV. Kombinationen enkelhet och storslagenhet utan kommersialism tilltalar både barnfamiljer, äldre och båtfolk.

Det här året blev milaveckan en verklig succé som inleddes med tändningen av milan i en trolsk och mysig stämning. Rondan kom och sjöng, Tuna spelmanslag spelade och kolmilan Matilda lät sig villigt tändas denna oförglömliga kväll. Milaveckan fortsatte med olika väl avvägda kvällsarrangemang. Försäljningen av kolbullar skedde dygnet runt. På lördagen och söndagen kom den stora publiken till Schmittens sylta och rivningen av milan. Dessa arrangemang, som tillsammans med Runndagarna, genomförde information för näringslivet Falun-Borlänge och hade kontroll och startpunkt för cykelloppet Runn runt, lockade mängder med publik.

Torsång, ett centrum för Runndagarna, där även Ångbåtens dag ingår, som lockar fler tusen människor. Kyrkan och hembygdsföreningen samarbetar mycket bra omkring friluftsgudstjänster i Viken vid Johan Görsons minnessten och vid milaveckans avslutning på hembygdsgården. Många flera exempel finns för detta samarbete.

Vid målet för Dalkarlsmarschen i Stockholm deltog två personer med sockenfanan. Under advent ordnades julkväll i Torsång tillsammans med Torsångs näringsidkare.

För närvarande pågår förhandlingar om att Hembygdsföreningen från kyrkan kan förvärva marken där Hembygdsgården är belägen.

Åren 1968 - 1978

Protokollen berättar om många möten med hembygdsföreningarna i Stora Skedvi, Gustafs och Vika och om tappra försök att få fram ett gemensamt intresse för att sköta om Rösåsens utsiktstorn som höll på att förfalla. Torsångsfilmen var under de här åren mycket populär och visades i Torsång med omnejd många, många gånger.

Medlemsantalet ökade med stora tal varje år och uppgick 1978 till 480 personer.

Årsmötena gjordes till trevliga tillställningar med många fina föredragshållare samt sång och musik. Vid årsmötet 1968 informerade kommunalnämndsordförande Bengt Samuelsson Stora Tuna om den kommande kommunsammanslagningen.

Naturligtvis firade man valborgsmässoafton och midsommar enligt gammal god tradition. 1970 ordnades en Dan Andersson afton. Tradition med Torsångs Hembygdsförening som värd vid friluftsgudstjänst i Viken upprätthölls.

Protokollen berättar om alla gåvor föreningen fått såsom byggnader och saker av mycket stort kulturellt värde. Man reparerade ångbåtsbryggan, satte upp gärdesgården, fyllde ut, skaffade matjord och sådde gräs, reparerade och underhöll byggnaderna, satte upp byggnader som föreningen fått i gåvor. Man gjorde skyltar till byggnaderna på Hembygdsgården.

Dansbanans väl och ve var uppe på många möten. Styrelsen avslog vid ett tillfälle en ansökan från IK Brage att på onsdagskvällar ordna dans vid Hembygdsgården.

Det ordnades bensinlotterier och cykelkvällar med cyklar som pris. Årsbladen diskuterades och fastställdes. Till idrottsföreningen skänkte man en flagga vid deras 25-årsjubileum. Vapensköldar med Torsångs vapen beställdes.

Två filtar á 22 kronor per styck införskaffades till nödlidande i Aman. En hel del böcker

köptes in till arkivet.

Hembygdsföreningen engagerade sig i ordningsställandet av badet i Uvbergsviken. 1974 var föreningen aktiv när det gällde planarbetet för ny bebyggelse i Torsång. Meningarna gick isär men vid ett extra föreningsammansammanträde fick man till en skrivelse till Kommunen som stödde planförslaget med den reservationen att så mycket åkermark som möjligt skulle sparas. Röstetalet var 15 för och 13 emot.

Sockendräkten var ett återkommande ämne. Hembygdsdräkten för Torsång, både den manliga och den kvinnliga, har också blötts och stötts under de här åren. Den manliga dräkten sammanställdes av folkdanslaget på 1930 talet och kompletterades 1977.

Det var hyresgästar på Hembygdsgården varje sommar.

1978 - 1988

1978 var det 50-årsfirande i Torsånga Hembygdsförening. Den 3 september detta år invigdes flottningsmonumentet mellan Brostugan och Caf et. Tillkomsten och planerandet av monumentet hade pågått i flera  r och nu var det klart. Musiken, talet som h lls av flottningschef Gösta Hellstrand (talet blev senare  rsbok) samt resning av flottarhaken var höjdpunkter vid invigningen. 50-årsfirandet fortsatte sedan vid Hembygdsgården med högtidstal av landsantikvarie Erik Hofr n.

Torsånga Hembygdsförening bidrog ekonomiskt till en studiecirkel om Tronsj  bys historia. Föreningen ställde golvplank till förfogande vid byggandet av Församlingshemmet 1978. Borlänge Fritidsr d erbjöd Torsånga Hembygdsförening att ansluta sig till rådet utan kostnad samt att utse en kontaktman.

Nu hade nya familjer flyttat in i nybyggena på pr stg rdsomr det. F r dem vidade Torsånga Hembygdsförening film och bjöd på kaffe.

1980 spelades en ny film in:  ret i Torsång. I början på 80-talet ordnades sommarkv llssamlingar som lämnade en del överskott till kassan. Dansens vara eller inte vara på midsommarfesten dryftades.

1982 står det att l sa i protokollen om att kurs i folkdans anordnas i gymnastiksalen i Torsång.

I varje protokoll står om hur f reningn tacksamt mottagit g var av allehanda slag. 1984 var medlemsantalet 810 personer.

Torsånga Hembygdsförening ställde bänkar till Tand dalens fj llkyrkas förfogande som gåva. Föreningen påtar sig ansvaret för tillsyn och försäkring av de två informationstavlor som kommunen ställt upp och utser två personer att hjälpa till med inventering av kyrkstigar och pilgrimsleder. 1987 var reparationen av  ngb tsbryggan klar. Förra gången bryggan reparerades var 1956.

Tors ngarna f r stöd f r sin verksamhet i form av ett resestipendium.

1988 - 1998

1988 var föreningen 60  r. Torsånga Hembygdsförening deltog i kampanjen "Hela Sverige skall leva". Transformatorstationen (Daldockan) kom på plats med hjälp av helikopter. Det historiskt viktiga köpeavtalet från 1288 firades vid Stora Kopparbergs 700  rsjubileum. Tr b tens dag firades samma  r med att vår f rja från 1850 togs ut på vattnet.

Sommarkv llsarrangemangen fortsatte traditionsenligt. Torsånga folkdansare blev en sektion under Torsånga Hembygdsförening.

1990 arbetade föreningen bl a med frågan om K lsj ns upprustning, inventering av

fornminnen, behovet av fritidslokaler samt bagarstugan. Föreningen bidrog med 5 000 kronor till bagarstugan.

1991 reparerades dansbanan för 25 000 kronor. 1992 trycktes boken "Flottningen i Torsång 350 år", föregången av ett intensivt arbete i studiecirkelform. 1994 tändes den första milan vid Hembygdsgården och det var också starten för milaveckan med underhållning.

Torsånga Hembygdsförening blir 1995 delägare till marken där bagarstugan står. 1998 blir toalett och arkivbyggnaden klar. Julkväll i Torsång anordnas för första gången detta år.

1999 - 2002

1999 bildades Torsånga utvecklingsgrupper och Hembygdsföreningen har mycket aktivt deltagit i utvecklingsgruppernas arbete. Därigenom har föreningen verkat för bygdens utveckling i samarbete med lokala grupperingar som t ex Mjölkpallens vänner, idrottsföreningen etc. Guidade visningar "Från istid till nutid" har anordnats två gånger per vecka under somrarna 2001 och 2002.

Nya ångbåtsbryggor har byggts vid Motormuseet och Cafeet.

En flerfärgad informationsbroschyr om Torsång har producerats och information har också spridigt genom medverkan i idrottsföreningens informationsblad.

I föreningen är det nu cirka 800 medlemmar.

Prolog

De ständigt återkommande arrangemangen väljer jag att berätta lite mer om här:

- Firandet av valborgsmässoafton är en fast tradition. Eldarna har tänts på olika platser i Torsång men kvällen har alltid bestått av tal, sång, musik och fyrverkeri.
- Midsommarfirandet i Torsång är nog det största arrangemanget, som med sina attraktioner lockat hit 100 000-tals människor genom pren. Två TV-sändningar från midsommarfirandet har bidragit till att Torsång blivit känt över hela landet (1991 och 2001).
- Rodden från Tylla till Hembygdsgården och ångbåtsparaden har lockat många människor till älvarnas stränder. Fler hundra fritidsbåtar sätter sin speciella prägel på festligheterna.
- Sommartid har det ordnats olika andra festligheter, som de senaste tio åren bestått av milaveckan, som förutom själva milan, har bestått av många olika arrangemang med kulturspelet "Schmittens sylta" som höjdpunkt.
- Varje år har Hembygdsföreningen varit med om att ordna friluftsgudstjänst i Viken. Hembygdsföreningens kontakter med svenska kyrkan har varit intensiva på många håll och givit hembygden en fin samhörighet.
- I slutet av december varje år deltar föreningen i näringslivets arrangemang "Julkväll i Torsång" med ljusfest, försäljning av kolbullar, öppen smedja och bagarstuga etc.

Den här enkla skriften vill också vara en hyllning och ett tack till de hundratals och åter hundratals människor, som deltagit i det slitsamma arbete som krävs för att Hembygdsföreningen skall vara framgångsrik och till glädje för oss alla.

Må vi önska oss att framtiden blir ljus och att Hembygdsföreningen orkar leva upp till sina stolta stadgar.

